

SÍMILE

--- Butlletí del COBDCV // 2° Època // ISSN 2171-6293 ---

Gestors d'Informació en Acció Xile: biblioteques imaginades, biblioteques humanes (part 1)

Paraules clau: Emili Juan Soriano, Xarxa de Biblioteques a Xile, experiències bibliotecàries, projecte GIA, Sistema Nacional de Bibliotecas Públicas de Chile

18 de febrer de 2020. ¡Gracias Emili! Hemos confirmado tu reserva: U2ZFHN

Qui ens havia de dir que just un mes després ens trobaríem atrapats a casa amb un munt d'incerteses i pors, i no, com havíem previst, preparant-nos per a dur endavant un projecte amb el que tantes il·lusions havíem dipositat! Havíem de viatjar cap a Xile i l'Argentina, però hauríem d'esperar dos anys (dos!) perquè es concretés.

Ara toca condensar en uns paràgrafs el que ha suposat aquest viatge des del punt de vista professional i compartir-ho amb la resta de col·legues. A mode d'advertiment, ja vos dic que no em resultat fàcil. Han estat 25 dies intensos, durant els quals m'he trobat amb professionals d'una gran vàlua que m'han transmès l'entusiasme per una professió que consideren (considerem) transformadora per a la vida de les persones a les quals servim. Cadascú amb la seua mirada pròpia, amb un entorn i recursos diferents, però tots i totes amb la idea clara d'atendre i facilitar el dia a dia de la comunitat a la qual serveixen.

I per què Xile?

La idea de presentar el projecte a [Gestors d'Informació en Acció del COBDCV](#), per conèixer el treball de les biblioteques xilenes tenia una triple motivació:

La primera, reprendre el contacte amb Dina Carripán, [bibliotecària de Tirúa](#), un poble pesquer a la regió del Biobío amb la qual havíem col·laborat des de la [biblioteca de l'Olleria](#) per reconstruir la biblioteca que havia arrasat el terratrèmol i posterior tsunami del 27 de febrer de 2010; la segona, està lligada a la primera, perquè arran de la col·laboració tenia un interès professional per conèixer quin tipus de polítiques públiques es portaven a terme a Xile en relació amb les biblioteques i vaig quedar positivament sorprès del treball en xarxa; i la tercera, més personal, més sentimental si es vol, era el vincle que m'unia al

SÍMILE

--- Butlletí del COBDCV // 2° Època // ISSN 2171-6293 ---

país per l'etapa del govern de la *Unidad Popular* presidit per Salvador Allende que vaig estudiar durant una etapa de la meua vida i que m'ha acompanyat sempre.

El 23 d'agost, en ple hivern austral, aterrava a Santiago de Xile i començaven dues setmanes d'immersió bibliotecària xilena

que em portarien a conèixer biblioteques patrimonials i públiques de la regió Metropolitana i Valparaíso, i de la regió de los Lagos fins els 42° de latitud sud. Aplegava a un país on era palesa una gran tensió social i política des del “*Estallido social*” a la tardor de 2019 i a pocs dies d'una de les votacions més importants de la història democràtica xilena que tingué lloc el diumenge 4 de setembre. La població xilena va optar al plebiscit per rebutjar majoritàriament la proposta d'una nova Constitució Política de la República.

SÍMILE

--- Butlletí del COBDCV // 2° Època // ISSN 2171-6293 ---

En aquest context d'inestabilitat i recurrents tremolors sísmics, posava els peus a l'Amèrica del Sud. A l'aeroport internacional Nuevo Pudahuel, parafrasejant Graham Green, ens esperava el nostre home a Santiago: Gabriel Díaz Morales "Gabo". Gabriel havia estat president del [Colegio de Bibliotecarios de Chile](#) entre els anys 2018 i 2019 i havia estat coordinador regional de les biblioteques de la regió de Los Lagos. Durant l'estada, era el Director General de la Región Metropolitana del [Servicio Nacional de Patrimonio Cultural](#). Durant els dies que vaig estar, esdevingué guia i còmplice alhora, ja que, d'una banda, fou l'encarregat de planificar i coordinar un muntó de gent de manera exacta; i d'altra, gràcies als coneixements de la situació històrica, social i política xilena, i a la saviesa, senzillesa i bonhomia que atresora, fou el camarada ideal per recórrer biblioteques, carrers i ciutats, i no menys important, per acompanyar-me en el descobriment gastronòmic i vinícola (poca broma el *carmènère!*).

Un aspecte que marcaria l'estada xilena serien les àmplies restriccions en matèria Covid-19. Quan al territori valencià només calia l'ús de la mascareta al transport públic i als centres sanitaris, a Xile calia fer-hi diferents tràmits per moure't pel país i era obligat l'ús de la mascareta i el "*Pase de movilidad*" per accedir-hi a les biblioteques. La majoria de les biblioteques encara es trobaven recuperant serveis i amb molt de personal teletreballant. La crisi pandèmica era obvi que tenia uns ritmes diferents.

En aquestes circumstàncies iniciàvem el recorregut per les diferents biblioteques xilenes.

A Xile hi ha més de 500 biblioteques que formen part de la xarxa i arriben a pràcticament totes les contrades d'un país llarguíssim.

D'aquestes, sis tenen el rang de Regional i depenen directament

del *Ministerio de las Culturas, las Artes y el Patrimonio*. La majoria de les biblioteques són municipals i es relacionen amb el *Servicio de Patrimonio* mitjançant convenis. Les funcions i els serveis no difereixen tant del

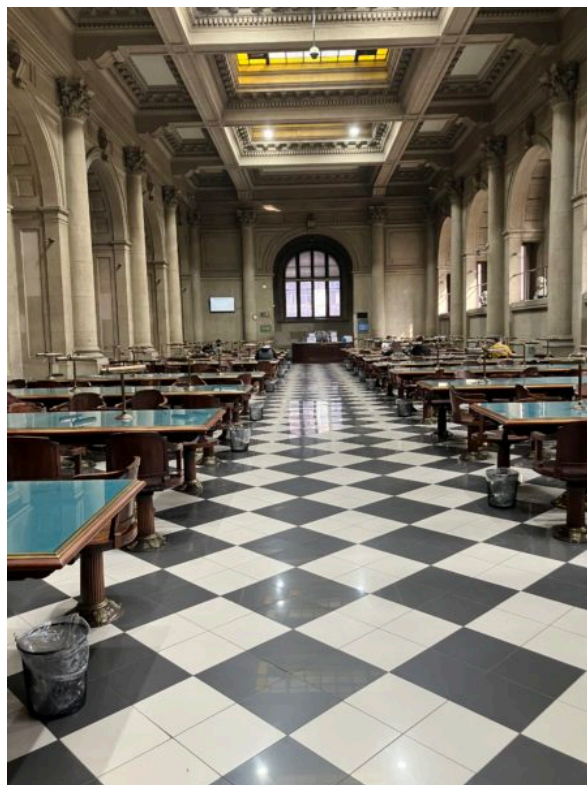
SÍMILE

--- Butlletí del COBDCV // 2° Època // ISSN 2171-6293 ---

que és habitual a les biblioteques espanyoles, si de cas, les principals diferències, segons la meua percepció, estarien relacionats amb els recursos i amb la manera com es relacionen amb la comunitat per a qui treballen. Destaquen una sèrie de programes conjunts que cal ressenyar:

- **Biblioteca Pública Digital**: préstec de llibres electrònics, el nostre eBiblio, però desenvolupat per l'empresa Odilo. Una alternativa per satisfer les necessitats dels usuaris que complementa i enriqueix els serveis presencials.
- **Biblioredes**: programes de capacitació bàsica i alfabetització informacional i digital per combatre la bretxa digital, alfabetitzar la comunitat i aportar les eines perquè s'empodere la ciutadania.
- **Bibliometro**: punts de préstec en diferents estacions del Metro de Santiago i en alguns punts de Valparaíso, on hi ha també dispensadors de llibres físics i àudio llibres.
- **Bibliomòviles**: diferents tipus de transports per fer arribar la biblioteca pública a llocs allunyats dels centres culturals. Actualment hi ha més de 40 vehicles actius.

Iniciem, doncs, l'apassionant viatge per les biblioteques xilenes:

SÍMILE

--- Butlletí del COBDCV // 2º Època // ISSN 2171-6293 ---

La [Biblioteca del Congreso Nacional de Chile](#) (BCN) es un Servicio común del Senado y la Cámara de Diputadas y Diputados, cuya misión es apoyar a la comunidad parlamentaria en el ejercicio de sus funciones, generando

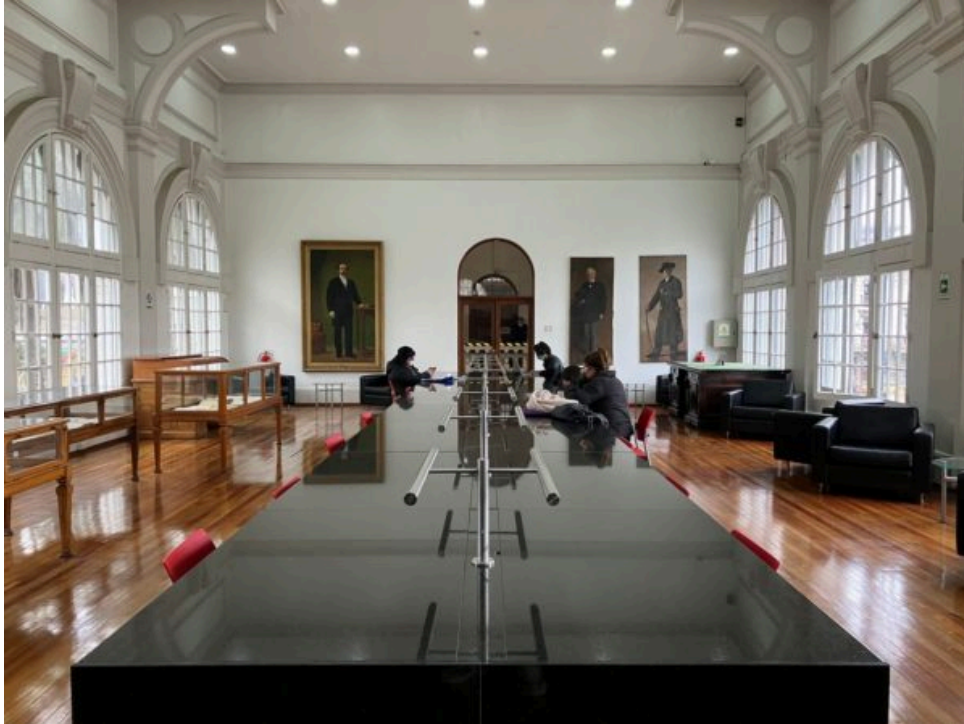
información, conocimiento y asesoría especializada, así como promover instancias de vinculación entre el Congreso Nacional y la ciudadanía, poniendo a su disposición el acervo bibliográfico, documental, jurídico y de la historia política legislativa del país. Té dues seus, la seu històrica a Santiago i una altra de més nova a Valparaíso. La biblioteca fou fundada el 1883 i durant la nostra visita encara està tancada al públic per les restriccions de la Covid-19. Tot i això, podem fer una visita guiada on ens expliquen qüestions tècniques sobre el fons, els criteris de digitalització, etc., i que l'edifici s'ubica on hi havia l'antiga església de la Companyia de Jesús que fou assolada per un incendi l'any 1863 on moriren més de 2.000 persones.

La [Biblioteca Nacional de Chile](#) és una de les institucions més antigues de la República i la seua missió consisteix en recopilar, preservar i difondre els diversos materials bibliogràfics, impresos i en altres suports, que formen part de la memòria col·lectiva nacional. Sorpren, però, que hi ha sales on els usuaris tenen accés directe al material bibliogràfic sense intermediació del personal de la biblioteca i amb préstec a domicili. Destaquen les grans col·leccions bibliogràfiques xilenes, la col·lecció digital per la qual estan apostant decididament i, al nostre parer, una sala xicoteta, però d'una gran bellesa. La "Sala Medina" conté

una col·lecció bibliogràfica cabdal per conèixer la història colonial i naix fruit d'una donació del filantrop i bibliòfil José Toribio Medina.

SÍMILE

--- Butlletí del COBDCV // 2° Època // ISSN 2171-6293 ---

La [Biblioteca Patrimonial Dominica Recoleta](#) és una biblioteca patrimonial, enclavada dins l'edifici de l'antic convent de la Recoleta Dominica. En aquest espai cedit a l'Estat amb la forma jurídica del comodat, hi ha diverses institucions dedicades a la conservació, restauració, documentació, investigació de col·leccions patrimonials i desenvolupament de la xarxa de museus estatals. La directora de la biblioteca és Raquel Abella López, qui, amb poc personal, es fa càrrec de la conservació i inventariat de les col·leccions patrimonials i de la seua investigació, i també de la programació de les diferents activitats culturals.

La [Biblioteca Municipal de Huechuraba](#) es troba a una comuna ubicada al sector nord de Santiago amb una població de vora 100.000 habitants i fou inaugurada el 1996. Al capdavant de l'equip es troba Gilda

Zúñiga Ramírez. Passar una jornada sencera a les seues instal·lacions et dona una idea de com d'important és la biblioteca per a la comunitat per a la qual treballa. A banda dels serveis tradicionals de préstec o alfabetització informacional entre molts altres, hi destaca el **HEPIC** (*Habitación de Espacios Públicos para la Crianza*), un espai dedicat a la primera infància amb professionals especialitzades per acompanyar les famílies amb una criança afectiva, sovint en famílies amb una situació socioeconòmica i/o familiar difícil. L'espai compta a més amb una sala de lactància completament equipada amb frigorífic, extractors de llet materna, etc. El govern municipal aposta

SÍMILE

--- Butlletí del COBDCV // 2° Època // ISSN 2171-6293 ---

decididament amb la creació de punts fixos d'extensió a zones de la municipalitat de difícil accés i amb molta població amb pocs recursos i un nivell sociocultural baix.

La [Biblioteca Municipal de Quinta Normal](#) es troba a una comuna del nord-oest del Gran Santiago. La biblioteca inaugurada per la presidenta de la República Michelle Bachelet el 2009 es troba al centre neuràlgic d'una comuna de més de 110.000 habitants, en un parc on comparteix espai amb un teatre i el centre cultural Casona Dubois. Durant la jornada de treball coneixerem el software integrat de gestió bibliotecària Aleph que usen totes les biblioteques que formen part del *Sistema Nacional de Bibliotecas Pùblicas de Chile* i en compararem les polítiques de desenvolupament de la col·lecció. En aquestes comunes situades en barris perifèrics de la capital i on viu majoritàriament població treballadora i immigrada hi destaca la cobertura que des de la biblioteca es dona a l'associacionisme veïnal. Poguèrem assistir al club de teixidores "Tejendo sueños" i a una demostració de cueca, el ball tradicional xilé.

La [Biblioteca Municipal de Santiago](#) és un edifici inaugurat el 2005 amb una superfície de 17.000m². Es tracta de la biblioteca pública més gran del país i, segurament, la que té la capacitat de generar projectes innovadors que després es traslladen a altre biblioteques. En certa forma, la seua concepció respon al model escandinau de biblioteques, cosa que contrasta amb la resta de biblioteques que hem visitat.

Dilluns 29 d'agost viatjarem fins la ciutat portuària de Valparaíso per conèixer la biblioteca pública més antiga del país després de la *Biblioteca Nacional*:

SÍMILE

--- Butlletí del COBDCV // 2° Època // ISSN 2171-6293 ---

Biblioteca “Santiago Severín” de Valparaíso. Fou creada el 1873 i actualment està ubicada al centre de la ciutat en un edifici declarat *Monumento Nacional* que va donar el 1912 l'empresari i filantrop Santiago Severín. L'edifici ha patit diferents restauracions com a conseqüència dels grans terratrèmols que ha patit la ciutat. Diríem que a la biblioteca coexisteixen, d'una banda, les col·leccions patrimonials i l'hemeroteca d'un alt valor bibliogràfic i dirigides sobretot a persones investigadores; i d'altra, les col·leccions d'accés lliure i infantils. En total, una col·lecció de més de 300.000 exemplars.

El periple xilè d'un bibliotecari desficiós deixa Santiago i Valparaíso. Dia 1 de setembre de 2022 i ens enlairem cap a Puerto Montt, a 1.000 kilòmetres al sud de la capital per conèixer la Regió de Los Lagos.

Continuarà...

SÍMILE

--- Butlletí del COBDCV // 2° Època // ISSN 2171-6293 ---

Autor: *Emili Juan Soriano*

Bibliotecari inquiet i desficiós, pagat de treballar amb i per les persones des de les biblioteques públiques. Des del 2009 és bibliotecari a la Biblioteca Pública de l'Olleria i abans ho havia estat a l'Agència de Lectura de Montaverner. A nivell acadèmic és llicenciat en Geografia i Història i

en Documentació, i Màster en Societat de la Informació i el Coneixement.